

Etusivu

- » [Ajankohtaista](#)
- » [Tiedotteet](#)
- » [Elintarviketeollisuuden talouskatsaus, kesäkuu 2023 | Teemana t&k](#)

13.06.2023

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TALOUSKATSAUS, KESÄKUU 2023 | TEEMANA T&K

- **Kustannusten nousu elintarviketeollisuudessa on tasoittunut, mutta kustannustaso näyttäisi pysyvän edelleen korkealla.**
- **Hintaherkkien kuluttajien määrä on kasvanut, mikä vaikuttaa elintarviketeollisuuteen.**
- **Suomi on maailman kärkeä elintarviketeollisuuden t&k-panostuksissa.**

Kesän alkaessa elintarviketeollisuuden taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavat merkittävästi Suomen yleinen taloustilanne, kuluttajien ostovoima ja ruokaketjun tulevaisuuden näkymät.

Elintarviketeollisuus on kokenut tarjontaperusteista kustannuskriisiä eli rajua tuotantopanosten kustannusten nousua erityisesti raaka-aineissa tai energiassa. Siitä on nyt käännytty kysynnän haasteisiin: kotitalouksien käytettävissä

olevista tuloista käydään kovaa kilpailua, mikä vaikuttaa myös ruoka-alaan, vaikka elintarviketeollisuus toisaalta on välttämättömien perustarpeiden ala eli ruoalle riittää kysyntää aina.

Kuluttajat kiinnittävät huomiota entistä enemmän elintarvikkeiden hintoihin, ja samaan aikaan elintarvikeyritysten kiristynyt rahoitustilanne heikentää niiden kykyä investoida.

Liikevaihto kasvaa, volyymi pienenee, kustannusten nousu tasoittuu

Elintarviketeollisuuden liikevaihto kasvoi 11 prosenttia vuonna 2022 ja oli 13,1 miljardia euroa. Tämän vuoden tammi-maaliskuussa kasvua oli ennakkotietojen perusteella 14 prosenttia viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna.

Samaan aikaan alan tuotannon volyymi on jatkanut laskuaan läpi kustannuskriisin eli syksystä 2021 alkaen. Tämän vuoden huhtikuussa 12 kuukauden kumulatiivinen vuosimuutos tuotannon volyymissa oli reilut kolme prosenttia laskusuunnassa.

Elintarviketeollisuuden palkkasumma puolestaan nousi viime vuonna arviolta vajaat viisi prosenttia. Samansuuntaista kehitystä odotetaan tälle vuodelle.

Kuluneen alkuvuoden aikana elintarviketeollisuuden kustannusten nousu on tasaantunut. Teollisuustuotannon panokset, esimerkiksi raaka-aineet, energia, pakkausmateriaalit ja henkilöstökulut, ovat nyt noin 15 prosenttia korkeammat kuin viime vuoden tammi-huhtikuussa. Vuoden 2021 tammi-huhtikuuhun verrattuna kustannukset ovat peräti yli 30 prosenttia korkeammat!

Kustannusten nousun odotetaan tasaantuvan. Viljojen ja rehujen hinnat ovat tulleet vuoden takaisesta huipusta alas ja niiden hintataso tulevana syksynä näyttäisi asettuvan vuoden 2021 tasolle. Energian hinta on laskenut ja tasoittunut viime vuodesta. Talvella sähkön hinta oli kallis ja on mahdollista, että hinta nousee myös tulevana talvena, mutta pidemmällä aikavälillä sähkön hinta näyttäisi olevan laskusuunnassa.

Kuluttajien käyttäytyminen muuttuu ja haastaa koko ruoka-ala

Ruoan hinnan nousu muutti kuluttajakäyttäytymistä viime vuonna merkittävästi ja hintaherkkien kuluttajien määrä kasvoi. Suomalainen kuluttaja haluaa edelleen ostaa laadukasta kotimaista ruokaa, mutta viime vuonna tässä periaatteessa havaittiin jonkin verran rapautumista.

Tänä vuonna uuden haasteen elintarviketeollisuudelle tuo kotitalouksien ostovoiman selkeä heikentyminen tai pikemminkin heikentymisen jatkuminen. Kuluttajilla on useita menokohteita, joiden välillä he valitsevat, eikä se voi olla vaikuttamatta ruoka-alaankin, koska rahaa on käytettävissä aiempaa niukemmin.

Vielä ei voida puhua kysyntäkriisistä, mutta kotimaisen elintarviketeollisuuden tuotannon volyymi on tällä hetkellä trendinomaisesti laskusuunnassa. Samaan aikaan ruoan viennin määrä tonneina on pienentynyt edellisen 12 kuukauden aikana, vaikkakin viennin arvo on samaan aikaan kasvanut.

Kuluttajat ovat sopeuttaneet käyttäytymistään kahdella tavalla: siirtymällä hinnaltaan edullisempiin tuotteisiin saman tuoteryhmän sisällä tai vaihtamalla kokonaan toiseen tuoteryhmään. Saman tuoteryhmän sisällä on usein myös edullisempia tuotteita, joita päivittäistavarakaupat ovat tuoneet lisää hyllyilleen. Kaupan omia kotimaisia ja ulkoa tuotuja tuotemerkkejä (private label -tuotteet) on asetettu näkyvämmiin esille ja niillä on kampanjoitu.

Kuluttajien entistä suurempi hintatietoisuus vaikuttaa elintarviketeollisuuden toimintaan merkittävästi, koska yritysten on kilpailtava entistä tiukemmin. Kaupalla on merkittävä rooli hintatasoissa ja siinä, mitkä tuotteet ovat esillä, missä ja miten. Tämä voi johtaa elintarviketeollisuudessa paineisiin alentaa tuotantokustannuksia ja tehostaa toimintaa entisestään, jotta yritys pystyisi pitämään kiinni kilpailukyvystään ilman, että tuotteiden laatu ja ravitsemuksellinen arvo heikkenevät.

Myös kasvaneet korkomenot vaikuttavat kotitalouksien taloudelliseen tilanteeseen pakottaen kulutusmenojen tiukentamiseen. Kotitalouksille jää rahaa vähemmän käytettäväksi elintarvikkeisiin ja muihin kulutustarpeisiin. Tämä asettaa elintarviketeollisuuden yrityksille haasteen tarjota tuotteita, jotka ovat houkuttelevia hintatietoisille kuluttajille ja tarjoavat samalla hyvän vastineen rahalle.

Kuluttajakäyttäytymisen muutokset vaativat elintarviketeollisuutta sopeutumaan uuteen taloudelliseen todellisuuteen ja tarjoamaan houkuttelevia tuotteita kilpailukykyisillä hinnoilla. Yritysten on panostettava innovaatioihin, tehokkuuteen ja kuluttajalähtöiseen markkinointiin selviytyäkseen tässä haastavassa ympäristössä.

Kustannukset siirtyvät ruokaketjussa viiveellä molempiin suuntiin

Tilastokeskuksen mukaan tämän vuoden tammi-maaliskuussa elintarviketeollisuuden tuottajahinnat jatkoivat maltillista kasvuaan. Huhtikuussa kasvu pysähtyi. Ruoan hinta nousi alkuvuonna, mutta näyttää tutkimuslaitosten mukaan nyt tasaantumisen merkkejä. Vuosimuutokset ovat kuitenkin edelleen suuria.

Alkutuotannossa kustannukset lähtivät laskuun jo viime vuonna ja niiden odotetaan edelleen laskevan muun muassa lannoitteiden hintojen laskiessa. Tämän vuoden tammi-huhtikuussa maatalouden kustannukset jatkoivat yhä laskuaan. Vastaavasti tuottajahinnat nousivat tammi-helmikuussa, mutta lähtivät laskuun huhtikuussa.

Kustannusten nopean nousun ja nyt nousun taittumisen myötä ruokia ja juomia valmistavien yritysten osaaminen hankinnoissa ja myynnissä korostuu. Sekä alkutuotannossa että elintarviketeollisuudessa raaka-ainepanosten oikea ostohetki tai myyntihintojen sitominen voivat tuoda kilpailuetua. Toisaalta teollisuudessa korostuvat usein pitkät hankintasopimukset, joten harva yritys kuitenkaan hakee pikavoittoja liian kovalla kilpailutuksella.

Tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoiminta luo kasvua ja avaa uusia markkinoita

Elintarviketeollisuus harjoittaa laajaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI-toimintaa) pyrkiessään kehittämään uusia tuotteita, parantamaan tuotantoprosessejaan, lisäämään kestävyttään ja vastaamaan kuluttajien muuttuviin tarpeisiin. Tilastokeskuksen mukaan elintarviketeollisuus tekee vuosittain TKI-toimintaa 120 miljoonalla eurolla.

Elintarviketeollisuudessa harjoitetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa vuodessa keskimäärin 60 miljoonan euron edestä. Huippuvuonna 2014 t&k-investoinnit kohosivat 70 miljoonaan euroon. Se on reilut kaksi prosenttia alan jalostusarvosta ja puoli prosenttia liikevaihdosta. Molemmilla mittareilla tarkastellen Suomi on EU-maiden elintarviketeollisuuden toimijoista suurin ja globaalisti viidenneksi suurin! Edellä ovat vain Japani, Yhdysvallat, Korea ja Norja.

Tilastokeskuksen mukaan 92 elintarvikealan yritystä harjoittaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa Suomessa. Niistä valtaosa on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Henkilötyövuosissa mitattuna ala tekee t&k-toimintaa lähes 500 henkilötyövuoden edestä.

Tohtoreiden osuus elintarviketeollisuuden t&k-henkilöstöstä on ollut viime vuosina lievässä kasvussa. Suurin osa t&k-henkilöstöstä on yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita. Valta osa t&k-menoista yrityksissä on palkkausmenoja, noin 39 miljoonaa euroa vuonna 2021. Elintarviketeollisuus rahoittaa t&k-toimintansa omalla rahoituksellaan yli 90-prosenttisesti.

Elintarviketeollisuuden TKI ulottuu pelloilta pöytään

Elintarviketeollisuus pyrkii kehittämään jatkuvasti uusia ja innovatiivisia tuotteita vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Tämä sisältää uusien raaka-aineiden ja ainesosien tutkimusta ja käyttöönottoa, reseptien kehittämistä sekä terveellisempien ja ravitsevampien vaihtoehtojen luomista. Aistittavan laadun kehittäminen on ruoka-alan yritysten ytimessä.

TKI-toimintaa suunnataan raaka-ainehankinnasta tuotteiden valmistusteknologiaan, pakkausmateriaalien ja -tekniikoiden kehittämiseen. Teknologisia innovaatioita sovelletaan elintarviketeollisuudessa esimerkiksi robotiikan, tekoälyn, analytiikan ja automaation avulla tuotantoprosessien tehostamiseksi, laadunvalvonnan parantamiseksi ja kustannusten alentamiseksi.

Kestävyys ja vastuullisuustoimet ovat myös osa yritysten TKI-toimintaa. Elintarviketeollisuus vähentää ympäristövaikutuksiaan energiatehokkailla tuotantotekniikoilla, uusiutuvien energialähteiden käytön edistämällä, vedenkulutuksen vähentämällä, ruokahävikin torjunnalla ja hiilijalanjäljen pienentämällä.

Mitä on t&k?

Tutkimus- ja kehittämistoiminnalla (t&k) tarkoitetaan systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Kriteerinä on, että toiminnan tavoitteena on jotakin oleellisesti uutta. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan sisällytetään perustutkimus, soveltava tutkimus sekä kehittämistyö.

Mitä on TKI-toiminta?

TKI-toimintaan kuuluu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta. Tutkimustoiminnassa pyritään tuottamaan uutta tietoa ja ymmärrystä erilaisista ilmiöistä. Kehittämistoiminnassa pyritään soveltamaan tutkimustuloksia käytännön ongelmiin ja kehittämään uusia ratkaisuja. Innovatiivisessa toiminnassa pyritään luomaan uusia tuotteita, palveluita tai toimintatapoja.

Lue lisää:

- [Kuluttajien hintaherkkyys iskee elintarviketeollisuuden kysyntään](#) (tiedote 13.6.2023)
- [Diasetti elintarviketeollisuuden taloudellisesta tilanteesta ja TKI-toiminnasta](#) (pdf)